

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. május 11.

SZLOVÁK NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2020. május 11. 8:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. VEDOMOSTNÝ TEST Z JAZYKA A LITERATÚRY ZAMERANÝ NA POROZUMENIE TEXTU

PETER JAROŠ Tisícročná včela (úryvok)

V nasledujúcich dvoch dňoch maďarský gazda István Illés prichýlil ôsmich živých liptovských murárov a jedného nebohého. Poskytol im nocľah a stravoval ich bez nároku na odmenu. Nuž, pomáhali mu, ako len mohli. Rýľovali záhradu, rúbali drevo, krmili rohaté voly. Medzitým István Illés zohnal doktora, vybavil povolenie pochovať Jána a stačil sa dozvedieť mnohé podrobnosti o to, čo sa stalo v mestečku Élesd i v celej krajine. Murári s ohúrením počúvali, čo všetko sa to len dialo. Strpli od strachu, keď zvedeli, že vojaci a žandári zastrelili okrem Jána vyše sedemdesiat ľudí a oveľa viacej zranili. Vlaky však už opäť chodili. Vláda potlačila štrajk železničiarov žandármi, políciou a vojskom. Tisza povolal všetkých štrajkujúcich do vojska a organizátorov štrajku dal pochytať a súdiť. Uhorský štát demonštroval svoju brutálnu a neľudskú silu aj na Pichandovi. Samo sedel dva dni pri mŕtvom synovi a celkom sa poddal žiaľu. Darma ho núkali pijatikou či jedlom, len sedel a mĺkvo trúchlil.

Po pohrebe sa murári začali poberať. Poďakovali sa gazdovi Istvánovi Illésovi, chceli sa poskladať a zaplatiť mu, ale on neprijal ani groš. Ešte ich aj na cestu zásobil chlebom a domácimi klobáskami. Poslal ich k bratrancovi do Debrecína, dal im jeho adresu a nádej, že tam nájdu murársku robotu. V Debrecíne však Pichanda z vlaku nevystúpil.

- Radšej budem chodiť po žobraní, ale tu nezostanem! – povedal.
- Vrátim sa so Samom! – rozhodol sa Matej Švanda.

Ostatní chlapi postávali na debrecínskej stanici a počkali až do odchodu vlaku. So smútkom v tvárach vypravovali obidvoch.

Až vo vlaku prepukol v Pichandovi žiaľ a zaľahla naň tieseň.

- Nemal som si tu nechať chlapca, – bedákal. – Domov som si ho mal zobrať! Ako sa teraz ukážem pred ženou?

Matej Švanda ho chlácholil, utešoval a upokojoval. Akosi rýchlo sa tentoraz dostali do Košíc. Železničiarri však boli nevrlí, prchkí a pre každú maličkosť sa na cestujúcich rozkričali. O to väčšmi sa Švanda vylákal, keď pri prestupovaní na košickej stanici zistil, že im už nezostali peniaze na lístky, aby mohli pokračovať ďalej v ceste. Nastúpili do vozňa, ale po chvíľke z neho opäť vystúpili.

- Čo tu pobehujete? – okríkol ich konduktor.
- Nemáme peniaze na lístky, – priznal sa Švanda.
- Sadajte! – rozkázal konduktor. – Dnes vás zveziem aj zadarmo! Ale ani muk! Železnica, kurva, neschudobnie!

Pichanda sa utiahol k oknu a nemo civel na ubiehajúcu a ustavične sa meniacu krajinu. Až do Popradu sa nepohol z miesta a neprehovoril. Matej Švanda mu dal pokoj, na nič sa ho nepýtal, nič mu nehovoril. Na stanici v Poprade Pichanda náhle vstal a strhol z poličky svoj ruksak.

- Kam? – chytil ho Matej za ruku.
- Vystúpim! – šklbol rukou Pichanda.
- Nepustím ťa!
- Bojím sa ísť domov, Matej! – povedal zmätene Pichanda. – Odtiaľto zájdem aj pešo. A kým zájdem, osmelím sa!
- Nie! – povedal Matej. – Vrátime sa spolu!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Pichanda sa podvolil a opäť si sadol na svoje miesto. Vlak minul Štrbu, Važec, Východnú a pomaly sa spúšťal do Kráľovej Lehoty.

- Ber si svoje grátičky, vyskočíme! – zburcoval Pichandu Matej Švanda.

Vyskočili pri hybskej hláske, a keď vlak zbehol vedľa nich dolu do údolia, uvideli stáť oproti sebe na druhej strane koľajníc výhybkára Pullu. Zdravil ubiehajúci vlak so ženskou šatkou na hlave.

Museli sa rozosmiať, či chceli alebo nechceli. Krčili sa od smiechu a jeden druhého pridržovali, aby nepadli na zem. Výhybkár Pulla pribehol k nim v rozpakoch.

- Čo sa stalo? – spýtal sa prekvapene.

Švanda ukázal prstom na jeho hlavu. Pulla sa chytil za hlavu a rozosmial tiež.

- Práve som dojel kravu, - začal vysvetľovať, - keď prihrmel vlak... Nuž som vybehol, ako som bol. Kravu mám takú sprostú, že keď ju nedojí žena, kope ako divá. Musím si uväzovať k dojeniu šatku, lebo keby som ju takto neoklamal, nikdy by mi nedovolila sadnúť k vemenu... A vy ako?
- Syna mi zastrelili, - povedal Samo Pichanda.
- Prepánajána, syna! – zhíkol výhybkár Pulla. – Akože? Kde a prečo? Nuž ale toto?!
- Inokedy, Jano! – povedal Matej Švanda.

Rozlúčili sa s výhybkárom a zbehli k rieke. Prebrodili Váh, vyškriabali sa na Hliniská a kúsok pod sebou uvideli Hybe. Poľahky zbehli medzi prvé humná, stretli prvých ľudí. Neodpovedali na otázky, nezdravili, len sa akosi splašene ponáhľali. Prekvapení občania sa za nimi vyjavene obzerali. Zastali až na dvore predo dvermi Pichandovho domu, ale vojsť sa neodvážili. Zložili z chrbtov ruksaky a čakali. Po chvíli sa na prahu zjavila Samova žena. Najprv ich chcela privítať, ale keď na nich lepšie pozrela, zarazila sa.

- A kde je Janko? – hlesla.

Sklonili hlavy, mlčali. Žena vykrikla, priskočila k mužovi a prudko ním mykla. – Kde si nechal Janka? – kričala. – Kde si nechal nášho syna? Vtedy sa Pichanda rozplakal.

ÚLOHY

Peter Jaroš patrí ku generácii slovenských spisovateľov, ktorá vstupovala do literatúry v druhej polovici minulého storočia a ktorá využívala vo svojich dielach podnety modernej európskej i svetovej literatúry.

1. Čo symbolizuje názov románu Tisícročná včela?

.....
.....
.....

3	
---	--

2. Kde a kedy sa odohráva dej knihy?

Kde: .....

Kedy: .....

2	
---	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. O osudoch koľkých generácií Pichandovcov sa dozvedáme v románe?

.....

1	
---	--

4. Starý Martin Pichanda – otec Kristíny, Sama a Valenta – mal tri záľuby. Vyberte ich z ponúknutých záľub a označte ich v tabuľke znamienkom „X“

hubárčenie		chov oviec		mapy a zemepis	
ovocinárstvo		chyťanie rýb		poľovníctvo	
karty		včelárstvo		zber liečivých rastlín	

3	
---	--

5. Aký historický význam má pre slovenský národ 28. október 1918?

.....

1	
---	--

6. Aké zamestnanie mali starý Pichanda aj jeho syn – ústredná postava románu – Samo?

.....

1	
---	--

7. Do ktorej vojny museli narukovať Samovi synovia Peter a Karol?

.....

1	
---	--

8. Ako zomrel Samov syn Janko, keď bol s otcom na „múračke“ v Maďarsku?

.....

1	
---	--

9. Aké dve zamestnania si zvolil Samo po smrti syna Jana?

1) ..... 2) .....

2	
---	--

10. Aké presvedčenie viedlo Sama k vstupu do sociálnodemokratickej strany?

.....

1	
---	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. Predstavte humoristickú vložku úryvku.

.....
.....

2	
---	--

12. Uved'te meno režiséra filmu Tisícročná včela nakrúteného v roku 1983.

.....

1	
---	--

13. Podľa úryvku predstavte v ôsmich riadkoch príčinu bolesti Sama aj jej prežívanie. Dávajte si pozor, aby ste uviedli všetky tematické zložky.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4	
---	--

14. Vymenujte troch reprezentantov súčasnej slovenskej prozaickej tvorby. K jednotlivým menám uved'te aj jedno ich dielo.

Spisovateľ	Dielo

3	
---	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

15. Vybrali sme niektoré vety z textu. Podčiarknuté výrazy vyjadrite inými slovami.
Stúpili od strachu, keď zvedeli, že vojaci a žandári zastrelili okrem Jána vyše sedemdesiat ľudí a oveľa viacej zranili.

.....
Samo sedel dva dni pri mŕtvom synovi a celkom sa poddal žiaľu.

.....
Až vo vlaku prepukol v Pichandovi žal a zaľahla naň tieseň.

3	
---	--

16. Pýtajte sa celou vetou na podčiarknuté slová.

Vláda potlačila štrajk železničiarov žandármi, políciou a vojskom.

.....
Železničiari však boli nevrlí, prchkí a pre každú maličkosť sa na cestujúcich rozkričali.

.....
Vyskočili pri hybskej hláske, a keď vlak zbehol vedľa nich dolu do údolia, uvideli stát oproti sebe na druhej strane koľajníc výhybkára Pullu.

3	
---	--

17. Vyhl'adajte v texte slová, ktoré zodpovedajú týmto opisom:

člen uniformných jednotiek verejnej bezpečnosti v minulosti .....

sprievodca vlaku .....

jednotka starej striebornej meny, peniaz malej hodnoty .....

batoh, plecniak .....

4	
---	--

18. Vyhl'adajte v texte synonymá k nasledujúcim slovám:

viera, šanca, perspektíva .....

lamentovať, nariekať, horekovať, jajkať, stenáť .....

2	
---	--

19. Vyhl'adajte v texte antonymá k nasledujúcim slovám:

plač .....

dokončiť .....

2	
---	--

Maximálny počet bodov: 40	Dosiahnutý počet bodov:
---------------------------	-------------------------

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. ÚLOHY NA TVORENIE TEXTU

1. INTERPRETÁCIA LITERÁRNEHO DIELA (400 – 800 slov)

Tradícia ako prameň inšpirácie

„Vidí sa, ako šesťročný chlapček, keď handrovým bičom hnal husi na strnisko. Robili ho z handár, lebo husi sú chúlостivé zvieratá, remenným bičom ich neslobodno udrieť, mohol by poškodiť perie... Hnať a zavracať ich možno len handrovým, mávaním na spôsob vlajky, čo im zároveň naháňa strach, lebo je obyčajne pestrofarebný. Husi sa toho boja ako dieťa mátohy... V tých časoch došlo k prvému obratu v jeho živote.

Za tichých, zimných dní a večerov, rodičia po dlhom uvažovaní rozhodli, že sa musí učiť. Jazyk. Maďarský jazyk. Dodnes nevie, ako im to prišlo na um. Ved' túžba po učení bola pre takýchto ľudí neznámym pojmom. Učeniu neprípisovali dôležitosť. A najmä nie učeníu jazyka. Nad všetko cennejšia bola pre nich pôda. Nie div, ved' z nej žili. Keď lepšie rodila, lepšie žili, keď úroda bola slabá, museli si stiahnuť opasok...

Aj vo svete sálašov každý vedel, že absolvovanie ľudovej školy – vtedy bola ešte ľudová a nie všeobecná – je povinné pre každého. Aj pre sálašské deti. Ale ako sa bude učiť on, keď nevie po maďarsky? Aké východisko nájsť z tejto neblahej situácie?

Teta Mara, pôrodná baba, aj teraz poradila. Keď sa jedného jesenného dňa v rukách školníkov ozvali zvončeky oznamujúce začiatok školského roka, matka si obliekla čierne sviatočné šaty a vydala sa peši do mestskej materskej školy. V košíku zavesenom na ramene niesla tri kurčatá, dochované na strnisku. Raz jedno, raz druhé vystrkovalo zvedavo hlavu z košíka, čudujúc sa nezvyklej situácii.

*

Matka ho dala zapísať do materskej školy. Do mestskej. Tam sa vraj s deťmi lepšie zaoberajú...

Pevne sa držiac matkinej ruky vykročil po tej dlhej ceste, ktorá sa podnes neskončila. Nikdy nezabudne na to, keď prišli k nízkemu prútenému plotu. Vtedy sa začal. Nechcel ísť ďalej. Chytil sa vrát pozbíjaných z dosák a krčovite sa ich držal. Nechcel ich pustiť. Oči mu zaliali slzy, ale nechcel plakať. Srdce mu bilo až v hrdle. Čo dosiaľ nevedel, alebo nechcel pochopiť, to sa stalo. Ísť treba... Matka sa naň nechápavo pozrela a nežne sa mu prihovorila.

- Čo je s tebou, synáček môj zlatý? Hlas sa jej triasol. Na tvári sa jej zračila hlboká bolesť.

- Pod' pekne, Ďurko môj, na dobré miesto ideme. K milým tetám učiteľkám. Veľmi rady ťa budú mať. A naučia ťa samé pekné, dobré veci; veľa ti budú rozprávať. Aj hrať sa môžeš, koľko len budeš chcieť. Na sálaši si na to nemal čas. Ved' vieš, tam každý pracuje. Veľa.

- Nechcem ísť! Doma chcem zostať! - odporoval a zo všetkých síl sa držal stĺpa u rozheganých vrát, ktoré boli dobré len na to, aby pcestný dobre videl, kde sa stretáva okraj prašnej cesty s okrajom taniska Majronovcov.

- Tu chcem zostať, na sálaši, mne je tu dobre... Nechcem, aby ma teta učiteľka mala rada...

V tej bezútešnej chvíli ani na husi nemyslel s hnevom. Hoci pre ne veľmi často dostal od otca bitku. Vtedy by ich bol všetky najradšej poslal do pekla...

Prv, než by sa boli vydali na cestu, rozlúčil sa s nimi. Aj s ostatnými zvieratami. Pochodil chlievy a maštale. Mal rád štvornožcov. Tak je na tom azda každé dieťa. Vidiecke, vychované na sálaši, určite. Žije s nimi.”

Pavol Kondač: Neskorý návrat (úryvok)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Hlavný hrdina románu Neskorý návrat je slávny operný spevák Juraj Melis, ktorý vyrástol v slovenskom prostredí. Autor Pavol Kondač druhé vydanie diela venoval jeho pamiatke. Je to umelecká svedčnosť o odchodoch a návratoch, ktoré vážne ovplyvňujú životnú dráhu jednotlivca.

Vychádzajte z citátu, ktorý opisuje lúčenie malého chlapca od svojho prostredia. Pri interpretácii upriamite pozornosť na zobrazenie sálašského života ako na symbol bezpečného domova pre chlapčeka, na nové výzvy začínajúce sa v mestkej maďarskej materskej škole, na osobu matky a na city šesťročného chlapca.

.....

.....

.....

.....

5.....

.....

.....

.....

.....

10.....

.....

.....

.....

.....

.....

15.....

.....

.....

.....

.....

20.....

.....

.....

.....

.....

25.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

30.....

.....

.....

.....

.....

35.....

.....

.....

.....

.....

40.....

.....

.....

.....

.....

45.....

.....

.....

.....

.....

50.....

.....

.....

.....

.....

55.....

.....

.....

.....

.....

60.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

65.....

.....

.....

.....

.....

70.....

.....

.....

.....

.....

75.....

.....

.....

.....

.....

80.....

.....

.....

.....

.....

85.....

.....

.....

.....

.....

90.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

95.....

		pontszám	
		maximális	elért
Műértelmező szöveg (30 pont)	Tartalom	15	
	Szövegszerkezet	5	
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	
Összesen:		30	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. REFLEKTÍVNY TEXT (150 – 450 slov)

EURÓPSKY DEŇ JAZYKOV

Európskym dňom jazykov je 26. september a je určený tak pre odborné inštitúcie a orgány, ako aj pre širokú verejnosť. Jeho korene siahajú do roku 2001, ktorý bol Európskym rokom jazykov (EYL). Organizátormi EYL boli Rada Európy a Európska Únia a úspešne sa doň zapojilo 45 krajín. Svojimi aktivitami poukázal na jazykovú rozmanitosť v Európe a vyjadril podporu jazykovému vzdelávaniu.

Všeobecnými cieľmi Európskeho dňa jazykov sú:

1. Upozorniť verejnosť na dôležitosť štúdia jazykov, zvyšovanie interkultúrneho porozumenia.
2. Podpora bohatej jazykovej a kultúrnej rozmanitosti Európy, ktorá musí byť zachovaná a pestovaná.
3. Podpora celoživotného jazykového vzdelávania v školách i mimo škôl, či už kvôli štúdiijným účelom, pracovným potrebám, mobilite alebo pre potešenie.

Hlavným cieľom kampane v r. 2001 bola podpora bohatého lingvistického a kultúrneho dedičstva Európy. Bola to príležitosť osláviť jazykovú rozmanitosť Európy a zdôrazniť dôležitosť jazykového vzdelávania v prostredí narastajúceho multilingválneho a multikulturálneho kontinentu.

(Text bol spracovaný podľa <https://cudziejazyky.webnode.sk/products/europsky-den-jazykov/> a čiastočne upravený.)

Jazyková rozmanitosť v európskej kultúre

Vychádzajúc z internetového článku, napíšte esej o európskej jazykovej rozmanitosti a jej výhodách. Vychádzajte z toho, že európska kultúra bola vždy charakterizovaná jazykovou rôznorodosťou. Pouvažujte nad tým, aké výhody má pre jednotlivca ovládanie viacerých jazykov, vrátane malých jazykov ako je maďarčina a slovenčina.

.....

.....

.....

.....

.....

5.....

.....

.....

.....

.....

.....

10.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....
.....

15.....

.....
.....

.....
.....

20.....

.....
.....

.....
.....

25.....

.....
.....

.....
.....

30.....

.....
.....

.....
.....

35.....

.....
.....

.....
.....

40.....

.....
.....

.....
.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

45.....

.....

.....

.....

.....

50.....

.....

.....

.....

.....

55.....

.....

.....

.....

.....

60.....

		pontszám	
		maximális	elért
Reflektáló szöveg (20 pont)	Tartalom	5	
	Problémaérzékenység	5	
	Gondolatmenet	5	
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5	
Összesen:		20	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		pontszám	
		maximális	elért
I. Szövegértési és nyelvi-irodalmi, műveltségi feladatsor		40	
II. Szövegalkotási feladatok	Műértelmező szöveg	30	
	Reflektáló szöveg	20	
Helyesírás		8	
Íráskép		2	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		100	

_____ dátum

_____ javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértési és nyelvi-irodalmi, műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	Műértelmező szöveg		
	Reflektáló szöveg		
Helyesírás			
Íráskép			

_____ dátum

_____ dátum

_____ javító tanár

_____ jegyző